

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

ЧЕРВЕНЬ 2021 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою на підставі
матеріалів, зібраних у червні 2021 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

ЗМІСТ

1. ВСТУП	3
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	4
Право на свободу та особисту недоторканність.....	4
<i>Обшуки та затримання</i>	4
Політично умотивоване кримінальне переслідування	4
«Справа 26 лютого».....	4
«Справа кримських мусульман».....	4
«Справа українських диверсантів»	5
<i>Переслідування за звинуваченням у участі у батальйоні</i> <i>ім. Н.Челебіджіхана</i>	6
<i>Переслідування Свідків Єгови</i>	6
<i>Справа Едема Бекірова</i>	6
Свобода думки, совісті та релігії	7
Свобода висловлювання думки.....	7
Свобода зібрань та об'єднань	8
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	9
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни.....	9
<i>Депортування осіб, котрі мешкають на окупованій території</i>	9
<i>Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території,</i> <i>до збройних сил держави, що окупує, а також пропаганда</i> <i>служби у збройних силах</i>	9

1 | ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем дотримання прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2

ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

24 червня прес-служба ФСБ РФ повідомила про затримання мешканця Сімферополя, котрого звинуватили в державній зраді¹. За інформацією КПГ, затриманий — громадянин України **Станіслав Худолей (Стеценко)**, якого затримали 22 червня в Сімферополі після обшуку в його квартирі (*докладніше в розділі «Справа українських диверсантів»*).

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець червня **111 осіб** позбавлені волі у рамках політично умотивованого й/чи релігійного кримінального переслідування. Повний список опубліковано на сайті КПГ².

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

Фігурантів цієї справи звинувачують за ст. 212 КК РФ (*Масові заворушення*) за участь у проукраїнському мітингу 26 лютого 2014 року в Сімферополі біля парламенту АР Крим.

1 червня судді «Верховного суду Республіки Крим» («ВС РК») Віктор Васильєв, Алла Хіневич і Юлія Цораєва заочно засудили голову Меджлісу кримськотатарського

народу **Рефата Чубарова** до 6 років позбавлення волі в колонії загального режиму за ч. 1 ст. 212 КК РФ за організацію проукраїнського мітингу 26 лютого 2014 року.

Як і в раніше ухвалених у цій справі вироках, у приговорі було порушено принцип покарання на підставі закону, свобода мирних зібрань і заборона дискримінації. Рішення «суду» є політично мотивованим, тому що «справу 26 лютого» було порушено для переслідування виключно проукраїнських учасників протесту 26 лютого 2014 року в Сімферополі біля кримського парламенту на підтримку статусу Автономної Республіки Крим як невід’ємної частини України, організованого Меджлісом кримськотатарського народу. В акції взяли участь кілька тисяч кримчан, котрі виступили проти проведення позачергової сесії Верховної Ради Криму, де планувалося ухвалити незаконне рішення про ініціювання «референдуму» в Криму. У січні 2015 року Слідчий комітет РФ порушив кримінальну справу «за організацію та участь у масових заворушеннях», попри те, що події 26 лютого 2014 відбувалися до того, як РФ поширила у порушення норм МГП російське законодавство на окупованій території півострова.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій³ або в пропаганді діяльності організацій, які в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, але не є такими за законодавством

¹ <http://www.fsb.ru/fsb/press/message/single.htm%21id%3D10439244%40fsbMessage.html>

² https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2021/07/prisoners_06-2021.pdf

³ У більшості випадків ця організація — «Хізб ут-Тахрір».

України. Справи розглядаються з порушенням права на справедливий суд, основними доказами для суду є свідчення анонімних свідків (багато хто з них — співробітники ФСБ РФ), досудові показання свідків, котрі у подальшому в суді заявляють, що такі свідчення дали під тиском, і лінгвістичні експертизи розмов обвинувачених мусульман. Докази, надані стороною захисту, зазвичай судді не беруть до розгляду.

У червні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі кримських мусульман», склала **74** осіб. Ще **5** осіб обмежені в пересуванні: **3** перебувають під наглядом й не в змозі залишити окуповану територію, **2** — під домашнім арештом.

3 червня суддя Південного окружного військового суду (ПОВС) Олександр Генералов продовжив термін утримання під вартою **Сейтвелі Сейтабдієва, Акіма Бекірова, Ескендера Сулейманова, Рустема Сейтхалілова й Асана Янікова** до 15 вересня⁴.

7 червня суддя ПОВС В'ячеслав Корсаков продовжив термін тримання під вартою **Енвера Аметова, Османа Аріфметова, Яшара Муєдінова, Руслана Сулейманова й Рустема Шейхалієва** до 20 вересня⁵.

7 червня суддя Апеляційного військового суду м. Власиха а (РФ) Олег Єгоров залишив чинним рішення про тримання під вартою **Зекіря Муратова** до 17 серпня⁶.

9 червня «Ленінський районний суд Севастополя» продовжив термін тримання під вартою **Яшара Шихаметова** до 14 серпня⁷.

16 червня суддя ПОВС Ігор Костін⁸ продовжив термін тримання під домашнім арештом **Амета Сулейманова** до 22 серпня⁹.

17 червня суддя ПОВС Валерій Опанасенко продовжив термін тримання під вартою **Сервета Газієва, Аліма Карімова, Сейрана Муртази, Ерфана Османова** до 14 жовтня. Під час слухання Сервера Газієва вивели з зали суду за виступ кримськотатарською мовою¹⁰. 18 червня Валерій Опанасенко продовжив термін тримання під вартою **Джемілья Гафарова**, котрий перебуває в лікарні СІЗО через погіршення стану здоров'я, до 14 жовтня¹¹.

22 червня «Київський районний суд Сімферополя» продовжив термін тримання під вартою **Тимура Ялкабова й Ленура Сейдаметова** до 15 вересня¹².

23 червня суддя ПОВС Євгеній Звягін під час попереднього слухання у справі **Ернеста Ібрагімова й Олега Федорова** продовжив їм термін тримання під вартою на 6 місяців — до 15 січня 2022 року¹³.

28 червня суддя ПОВС Роман Сапрунов продовжив термін тримання під вартою **Руслана Месутова, Ленура Халілова, Ельдара Кантимирова й Руслана Нагаєва** до 14 жовтня¹⁴.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець червня в ув'язненні перебувають **17** осіб, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «в підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення слідства й застосування

⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1423498058017646>

⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1425647284469390>

⁶ Апеляційний військовий суд / Список справ, призначених до слухання на 07.06.2021. Справа 55К-183/2021 https://vap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=07.06.2021

⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1427010470999738>

⁸ ПОВС / Список справ, призначених до слухання на 16.06.2021. Справа 1-34/2021 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=16.06.2021

⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1431746343859484>

¹⁰ Кримська солідарність / Судове засідання №39. Продовження запобіжного заходу Газієву, Гафарову, Карімову, Муртазі, Османову <https://crimean-solidarity.org/court-sessions/169>

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1432989897068462>

¹² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1435693226798129>

¹³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1437111916656260>

¹⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1439812576386194>

тортур для отримання показань зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ постановочних відео «зізнань».

3 червня суддя ПОВС Микола Васильчук засудив мешканку Феодосії **Тетяну Кузьменко** до 8 років позбавлення волі за ст. 275 (*Державна зрада*) з відтермінуванням вироку на 2 роки до досягнення її дитиною 14-річного віку¹⁵. Тетяна Кузьменко — дружина громадянина України Костянтина Ширінги, котрого російська влада затримала в квітні 2020 року за звинуваченням у шпигунстві. Кузьменко з квітня 2020 року перебувала під домашнім арештом.

22 червня ФСБ РФ після обшуку затримала жителя Сімферополя, котрого звинуватили в державній зраді¹⁶. За версією ФСБ, він спостерігав за військовими літаками. За інформацією КПГ, затриманий — 33-річний громадянин України **Станіслав Худолей (Стеценко)**. Російські ЗМІ повідомили, що «Київський районний суд Сімферополя» обрав затриманому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до 21 серпня 2021 року¹⁷. За інформацію КПГ, після затримання його вивезли на територію РФ — до Москви.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМ. Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець червня за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н. Челебіджіхана позбавлені волі **6 осіб**. Офіційною причиною переслідування обвинувачених в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровільно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «кримськотатарською добровільному батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Оголошеним

слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

23 червня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Ольга Кузнецова заочно засудила до 8 років позбавлення волі **Акіма Гафарова** й **Назіма Єнелєєва** за ст. 208 КК РФ за участь у батальйоні ім. Н. Челебіджіхана¹⁸. 28 червня за аналогічним звинуваченням «суддя» Андрій Довгополов заочно ухвалив обвинувальний вирок **Аліму Єнелєєву**¹⁹.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВІДКІВ ЄГОВИ

На кінець червня у рамках переслідування «Свідків Єгови» в Криму позбавлено свободи **3** людини. Ще **6** обмежені в пересуванні — **5** перебувають під домашнім арештом, 1 — під підпискою про невиїзд.

17 травня «Нахімовський районний суд Севастополя» змінив запобіжний захід **Євгену Жукову** на домашній арешт.

У червні в «Гагарінському районному суді Сімферополя» почалися слухання по суті справи **Ігоря Шмідта**.

СПРАВА ЕДЕМА БЕКІРОВА

9 червня суддя «Центрального районного суду Сімферополя» Сергій Деменок заочно засудив кримськотатарського активіста **Едема Бекірова** до 7 років позбавлення волі в колонії загального режиму й штрафу в розмірі 150 000 рублів за ст. 222 КК РФ (*Незаконне зберігання та перевезення боєприпасів*) і ст. 222.1 КК РФ (*Незаконне зберігання та перевезення вибухових пристроїв*).

¹⁵ КПГ / Військовослужбовиця в Криму отримала 8 лет за «держзраду» <https://crimeahrg.org/ru/voennosluzhashhaya-v-krymu-poluchila-8-let-za-gosizmenu>

¹⁶ <http://www.fsb.ru/fsb/press/message/single.htm%21id%3D10439244%40fsbMessage.html>

¹⁷ ТАРС / Суд заарештував чоловіка, затриманого в Криму за підозрою у збиранні інформації для України <http://0s.orqxg4zooj2q.cmle.ru/proisshestiya/11739181>

¹⁸ КрымИнформ / Суд у Криму заочно засудив двох бійців українського нацбатальйону <https://www.c-inform.info/news/id/95748>

¹⁹ «Київський районний суд Сімферополя» / Список справ, призначених до слухання на 28.06.2021. Справа 1-210/2021. http://kiev-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=28.06.2021

Обвинувачення ґрунтувалося на свідченнях «таємного» свідка, котрий так і не спромігся пояснити, яким чином Едем Бекіров, будучи інвалідом з ампутованою ногою, ніс сумку з 14 кг боєприпасів²⁰. Едем Бекіров у 2019 року був звільнений у межах «великого обміну».²¹

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

1 червня «мировий суддя» Уллубій Ісаєв оштрафував на 30 000 рублів **Церкву християн віри євангельської «Світло миру»** за ч. 3 ст. 5.26 КпАП РФ (*Незаконна місіонерська діяльність*)²².

8 червня «мирова суддя» Світлана Власова оштрафувала за ч. 4 ст. 5.25 КпАП РФ імама мусульманської релігійної громади з Алушти **Юсуфа Аширова** на 5000 рублів за проведення намазу без дозволу «Духовного управління мусульман Криму»²³.

У травні ця ж «суддя» оштрафувала за ч. 3 ст. 5.26 КпАП РФ саму громаду на 30 000 рублів за зберігання в мечеті релігійної літератури.

29 червня в Сімферополі «мирова суддя» Тетяна Проценко оштрафувала **С. Асанова** за ст. 5.26 на 5000 руб.²⁴

Усього на кінець червня КПГ зафіксувала 125 адміністративних проваджень за ст. 5.26 КпАП РФ на загальну суму штрафів 1 613 500 рублів.

СВОБОДА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

Моніторинг мовлення, що КПГ здійснила в червні на півночі Криму, засвідчив істотне погіршення ситуації з сигналом українських радіостанцій. Українське мовлення було доступно в червні у 8 з 19 населених пунктів (у березні — в 13 з 19). Більш того, радіостанція Міністерства оборони РФ «Зірка» повністю заглушила своїм сигналом українське радіо «НВ». Детальніше про результати моніторингу на сайті КПГ²⁵.

Моніторинг доступу до інтернет-ресурсів, проведений КПГ у червні, засвідчив, що 12 провайдерів у 12 населених пунктах цілком блокують 18 українських сайтів. Ще 9 сайтів досяжні лише в деяких населених пунктах. Детальніше про результати моніторингу на сайті КПГ²⁶.

15 червня суддя «Залізничного районного суду Сімферополя» Олена Тошчева залишила чинним рішення про штраф у розмірі 4000 рублів щодо головного редактора газети «Qırım» **Бекіра Мамутова**²⁷. Його звинуватили за ст. 13.15 КпАП РФ за публікацію промови Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерріша.

28 червня особи, котрі відмовилися назватися, не пропустили кореспондента інтернет-видання «Грані.ру» до будівлі «Кримського гарнізонного військового суду» на судове слухання у «справі кримських мусульман» (алуштинська група). Свою відмову в пропуску вони мотивували тим, що журналіста й слухачів не було в списках²⁸. Свідки повідомили, що ці особи

²⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1426721797695272>

²¹ <https://hromadske.ua/ru/posts/process-poshel-rossiya-i-ukraina-nachali-obmen-zaklyuchennyh-onlajn>

²² «Мирові судді Республіки Крим» / Справа 05-0301/100/2021 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

²³ Кримська солідарність / Суд оштрафував імама громади «Алушта» ще на 5 тисяч рублів. 200 родин підписалися на його захист <https://crimean-solidarity.org/news/2021/06/08/sud-oshtrafoval-imama-obshhiny-alushta-eshhe-na--tysyach-rublej--semej-podpisalis-v-ego-zashhitu--1313>

²⁴ «Мирові судді республіки Крим» / Справа 5-0159/75/2021 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

²⁵ КПГ / Окупаційна влада знову посилює блокування українського сигналу на півночі Криму <https://crimeahrg.org/uk/okupaczijna-vlada-znovu-posilila-blokuvannya-ukra%20%27%97nskogo-radiosignalu-na-pivnochi-krimu-2/>

²⁶ КПГ / У Криму 12 провайдерів блокують 27 українських сайтів <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-12-provajderiv-blokuyut-27-ukra%20%27%97nskih-sajtiv/>

²⁷ КПГ / «Суд» відмовив в апеляції редактору кримськотатарської газети, котрого оштрафували за згадування Меджлісу <https://crimeahrg.org/uk/sud-vidmoviv-v-apelyaczi%20%27%97-redaktoru-krimskotatarsko%20%27%97-gazeti-kotrogo-oshtrafuvali-za-zgaduvannya-medzhlisu/>

²⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1439850253049093>

є охоронцями Кримського інженерно-педагогічного університету, розташованого за тією ж адресою, що й «Кримський гарнізонний військовий суд».

СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

1 червня співробітники МВС РФ затримали мешканця Сімферополя **Дмитра Формальова** під час проведення ним одиночного пікету. На нього склали протокол за ст. 20.6.1 КпАП РФ (*Невиконання правил поведінки під час режиму загрози надзвичайної ситуації*)²⁹

Напередодні Дня кримськотатарського прапора (26 червня) органи окупаційної влади РФ вручили кримськотатарським активістам «застереження про неприпустимість порушення законодавства про мітинги й протидію екстремістській діяльності», в яких активістам погрожували кримінальною та адміністративною відповідальністю за проведення мирних зібрань без дозволу влади. Такі застереження вручили:

- 18 червня — **Еміне Авамилевій**³⁰, **Ельмаз Акімовій**³¹;
- 21 червня — **Ролану Османову**³²;
- 22 червня — **Абдурешіту Джеппарову**³³, **Заїру Смедляєву**³⁴, намагалися передати **Едему Дудакову**³⁵, після відмови підписати застереження його викликали до відділку поліції «на бесіду».

²⁹ КПГ / Порушення свободи зібрань: кримчанина оштрафували за одиночний пікет <https://crimeahrg.org/uk/porushennya-svobodi-zibran-krimchanina-oshtrafuvali-za-odinochnij-piket/>

³⁰ <https://www.facebook.com/photo?fbid=4246890572041437&set=a.662438240486706>

³¹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=974397259986657&id=100022491759799

³² https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1225150284583206&id=100012647377710

³³ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1671574956376320&id=100005714940800

³⁴ КПГ / У Криму напередодні дня кримськотатарського прапора активістам стали вручати «застереження» <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-naperedodni-dnya-krimskotatarskogo-prapora-aktivistam-stali-vruchati-zasterezhennya/>

³⁵ <https://www.facebook.com/edem.dudakov/posts/4110031205784384>

3 | ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ДЕПОРТУВАННЯ ОСІБ, КОТРІ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

28 червня адвокат Л. Гемеджі повідомила, що фігурантів «справи кримських мусульман» **Аліма Суфьянова** й **Сейрана Хайредінова** російська влада етапувала з Криму до Ростова-на-Дону³⁶.

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРІ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

У червні КПГ зафіксувала **9** нових кримінальних справ щодо мешканців Криму за ст. 328 КК РФ (*Ухилення від служби в Збройних силах РФ*) і **11** нових вироків, ухвалених за ст. 328 КК РФ. Всього на кінець червня КПГ зафіксувала **227** кримінальних справи за ухилення від служби в ЗС РФ, що передані на розгляд до «судів» Криму. За **210** з них уже ухвалено вирoki, ще **17** перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

³⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1439889766378475>